

Jiří Šigut — Moji nejbližší

Jan Balabán, Atelier č. 23, 2004

„Je tam tma,“ řekla udiveně dívka vcházející do expozice, kterou Jiří Šigut připravil v Ostravské galerii Fiducia. Skutečně tma je prvním dojmem, který diváka na této výstavě uvítá — tma, která se v zápětí ukáže být spíš hustým šerem, prostředím, v němž si, řečeno slovy starostlivých matek, člověk jenom kazí oči. Optická obtíž, kterou působí osvětlení pozůstávající z obnažených žárovek ztlumených reostatem na samu spodní mez svítivosti, dává divákovi pocitit nesamozřejmosti vidění. A tento pocit je zřejmě vhodný k vnímání vystavených fotografických prací. Na stěnách vystupují rozměrné černé čtverce stejného formátu, v nichž jsou vepsány nepravidelné bílé hmotně působící kruhy s neurčitými roztřesenými okraji — a to je všechno. Jsou to vůbec fotografie? Můžeme se právem ptát. Co to vlastně je? Naše otázky plně nezodpoví ani prosvětlený text na zdi u vchodu, který vypovídá o odchodu prarodičů a rodičů a o tajemném procesu sypání, exponování svíčkami, o stopách prachu na rukou, vdechování popela ...noření exponovaného papíru do vývojky... Je to celé trochu nejasné, ale my nemůžeme pochybovat o tom, že přesně tohle autor chtěl, protože mu nic nebránilo v tom, aby své dílo doslova nebo verbálně více osvětlil. Když znovu přistupujeme ke snímkům můžeme nalézt někde vpravo dole, v poloze nevhodné ke čtení, popisky, na nichž pracně vyluštíme názvy: Matka matky, Otec matky, Matka, Otec. Člověk jako bílý kruh v tmavém poli. Nejjednodušší uzavřený obrazec. Všechny kruhy jsou přibližně stejné, každý je však jedinečný svým nepravidelným tvarem, svými nesčetným odchytkami od geometrického vzoru. Tušíme, že kdybychom tu byli dlouho, poznali bychom individuální rysy každého kruhu, staly by se pro nás nezaměnitelnými jako lidé, kteří jsou také přibližně stejní, a přitom někteří z nich jsou naši nejbližší.

Jiří Šigut je znám svými neortodoxními fotografickými technikami. Od dlouhých expozic otevřenou závěrkou dospěl až do bodu, kdy odložil kameru úplně a pracuje už jen s fotografickým papírem, který za výjimečných světelných podmínek, většinou v noci, klade na různá místa a nechává exponovat přirozeným světlem. V podstatě se jedná o kontaktní kopie. Autor je, zdá se, posedlý potřebou skutečného dotyku reality. Jde mu o co nejautentičtější stopu a maximální potlačení fotografické iluze. Tato „autentická stopa“ je přece jen vždy iluzí, avšak celý koncept této Šigutovy práce, překračuje čistě vizuální rovinu směrem k intenzivnějšímu prožívání skutečnosti. Jeho kontaktní kopie jako náběh na krajní nebo absolutní mez přiblížení odkazuje k vědomí hlubší souvislosti hmotného světa, která už není opticky zachytitelná. Věcně se tak dostává k Whitmanovskému motivu, kdy se člověk trávy nejen dotýká, kdy trávou také je.

Jen s touto duchovní výbavou se autor mohl zhostit současného projektu, který před ním vystal jako výzva a na který se několik let připravoval. Nebudu spekulovat o motivech, které ho oprávnily porušit „klid mrtvých“, jen tuším, že musely být bytostné. Akce, při níž vyzvedl urny svých prarodičů a rodičů ze hřbitova a v temné

místnosti z nich vysypal kruhy na fotografický papír a tyto instalace pak exponoval světlem svíček, je i tak na samé hraně toho, jak je ještě možno s lidskými ostatky zacházet. Popel pak vrátil do uren a exponované papíry vyvolal, ustálil a vystavil tak, jak je shora popsáno. Dílo, které může jednomu připadat morbidní a jinému svatokrádežné, je především výzvou k transcedenci. Je to civilní, naprosto nenáboženský, obřad prožívání základní fyzické a faktické sounáležitosti lidí — toho obžvlého prachu, který se v prach zase navrácí. Žádné zásvětní sentimenty, žádná fetišizace, jen prostá fyzická existence, jen fyzika, která se v posledku jeví jako zázračnější než spirituální a spiritistické spekulace.

Zůstává otázka nakolik může být autorova instalace, neboť vlastně jen o ni se tu jedná, srozumitelná nezasvěcenému divákovi. Zdá se, že s touto otázkou si autor hlavu příliš neláme. Jde mu především o vlastní prožitek, následná instalace je pak jen poněkud tajemným odkazem k prožitku, který je z principu nepřenosný. Tento odkaz je však prezentován natolik přesně a neokázale, že v citlivém divákovi jistě probudí existenciální neklid a tázání po podstatném. Víc stejně není možné předat.